

Sodankylä
Lapin tähtikunta

NAURIIN TUOTTAJAVERKOSTON YHTEISTYÖHANKE

9.2. – 31.12.2016

LOPPURAPORTTI

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER

Pohjoisin Lappi

SISÄLLYSLUETTELO

1. TOTEUTTAJAN NIMI	3
2. HANKKEEN NIMI JA HANKETUNNUS	3
3. YHTEENVETO HANKKEESTA	3
4. RAPORTTI	4
4.1. HANKKEEN TAVOITTEET	4
4.1.1. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on	4
4.1.2. Hankkeen tavoitteet	4
4.2. TOTEUTUS	4
4.2.1. Toimenpiteet	4
4.2.2. Aikataulu	6
4.2.3. Resurssit	6
4.2.4. Toteutuksen organisaatio	6
4.2.5. Kustannukset ja rahoitus	6
4.2.6. Raportointi ja seuranta	8
4.2.7. Toteutusolehtukset ja riskit	8
4.3. YHTEISTYÖKUMPPANIT	8
4.4. TULOKSET JA VAIKUTUKSET	8
5. ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI	9
6. ALLEKIRJOITTAJAT JA PÄIVÄYS	9

NAURIIN TUOTTAJAVERKOSTON YHTEISTYÖHANKE

1. TOTEUTTAJAN NIMI

Hankkeen toteuttaja	Sodankylän kunta Jäämerentie 1, 99600 SODANKYLÄ
Yhteyshenkilö:	Jukka Lokka, kehittämisjohtaja
Vastuuhenkilö:	Viljo Pesonen, kunnanjohtaja
Toteutusalue:	Sodankylä, Pelkosenniemi

2. HANKKEEN NIMI JA HANKETUNNUS

Hankkeen nimi:	Nauriin tuottajaverkoston yhteistyöhanke
Hankenumero:	21259
Leader toimintaryhmä:	Leader Pohjoisin Lappi
Tukipäätös:	Lapin ELY-keskus
Ohjelma:	Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020
Ohjelman toimenpide:	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Alatoimenpide:	Tiedonhankintahanke, teollinen tutkimus (80 %)

3. YHTEENVETO HANKKEESTA

Sodankylän kunnan alueella on viljelty vuosien aikana naurista kaupallisessa tarkoituksessa. Maatilayrittäjät suunnittelivat elintarvikkeeksi myytävän nauriin viljelyn laajentamista kasvukaudella 2016. Nauriin tuottajaverkoston yhteistyöhankkeessa viljelijät rakensivat toimivaa yhteistyötä ja perehtyivät nauriin viljelytekniikkaan. Hankkeessa selvitettiin viljelyyn, korjuuseen ja käsittelyyn, markkinoihin, jakeluketjuihin, toiminnan organisoimiseen sekä sopimusjuridiikkaan liittyviä kysymyksiä.

Hankkeen aikana tehtiin kolme eri tutustumismatkaa, pidettiin ulkopuolisten asiantuntijoiden vetämiä työpajoja sekä selvitettiin tuotteiden myyntiin liittyviä jakelukanavia. Sodankylän kunta lähti hankkeen hakisiksi, vihannesviljelyn lisääminen ja tuottajaverkostojen kehittyminen tukevat Sodankylän kuntastrategian tavoitteita lähiruuan tuotannon edistämiseksi.

Hankkeeseen osallistui kahdeksan tuottajaa, jotka jakoivat 20 % omarahoitusosuuden rahoituksesta. Yksi tuottajista osallistui Pelkosenniemen kunnan puolelta. Hankkeeseen palkattiin työntekijä tuntiperusteisena kolmeksi kuukaudeksi hankkeen ajalle.

Hanke toteutui kokonaisuutena melko hyvin, haasteellista oli sovittaa kokoontumisien aikataulut usean yrittäjän kesken. Hankkeen loppupuolella kuusi yrittäjää päätti perustaa osuuskunnan, jonka puitteissa on tarkoitus jatkaa Lapin kaskinauriin viljelyn ja markkinoinnin kehittämistä hankkeen jälkeen.

Hankkeen toteutusaika oli 9.2. - 31.12.2016. Hanke aloitettiin sen tultua vireille 9.2.2016 ja Lapin ELY-keskuksen tukipäätös saatiin 11.5.2016.

4. RAPORTTI

4.1. HANKKEEN TAVOITTEET

4.1.1. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hankkeen yhteys Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan:

Hankkeen yhteys Leader Pohjoisin Lappi –toimintaryhmän Peloton Pohjoisin –strategiaan: Nauriin tuottajaverkoston yhteistyöhanke edistää maaseudun pienelinkeinojen kehittymistä. Hankkeen toimilla edistetään Pohjoisimman Lapin Leader ry:n alueella Peloton Pohjoisin strategian painopistettä: Elinvoiman kulmakivet: yrittäjyys ja paikalliset elinkeinot; Paikallinen biotalous

Hanketta toteutetaan Peloton Pohjoisin strategian keinoin:

- Yhdessä enemmän – verkostot
- Juuret maassa kohti taivaita – osaaminen ja oppiminen

Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014-2020 tavoitteeksi on kirjattu kuusi prioriteettia, joista yhteistyön rakentaminen paikallisen vihannesviljelyn lisäämiseksi toteuttaa ensisijaisesti prioriteettia

- Elintarvike- ja non-food-ketjun organisoitumisen ja maatalouden riskienhallinnan edistäminen.

4.1.2. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli rakentaa viljelijöiden yhteistyötä heidän omista lähtökohdista ja tarpeista käsin. Tavoitteena oli kartuttaa viljelijöiden osaamista nauriin viljelytekniikasta, käyttömuodoista ja markkinoista, siten, että viljelijöillä olisi valmius kasvattaa nauriita kylvästä onnistuneeseen satoon ja elintarvikkeeksi. Yhteistyöhankeeseen osallistuvien viljelijöiden yhteisenä tavoitteena oli käynnistää nauriin viljely keväällä ja tuottaa yhdessä puoli miljoonaa kiloa naurista satokaudella 2016.

4.2. TOTEUTUS

4.2.1. Toimenpiteet

Nauriin viljelyn aloittamiseksi kesällä 2016 yhteistoiminta oli saatava käyntiin heti hankkeen alussa.

1) Hankkeeseen palkattiin työntekijä, jonka tehtävä oli suunnitelman mukaisesti

- Toimia tuottajaverkoston yhteyshenkilönä ja sparraajana hankkeen ajan
- Tiedon hankinta ja välittäminen sekä koulutustyöpajojen järjestäminen
- Selvittää viljelyyn, korjuuseen ja käsittelyyn, markkinoihin, jakeluketjuihin, toiminnan organisoimiseen sekä sopimusjuridiikkaan liittyviä kysymyksiä
- Koota viljelijöiden saataville hankkeen aikana kartoitettavaa tietoa nauriin viljelystä
- Osallistua ja toimia aktiivisesti nauristuotannon lisäämisen kannalta tärkeissä asioissa, välittää tietoa esim. viljelyskoneiden saatavuudesta, markkinointikanavista jne.
- Tunnistaa yhteistyön mahdollisuudet viljelyn ja jakelukanavien kannalta hyödyllisten tahojen kanssa ja huomioida mahdollisesti alkavat uudet viljelyshankkeet, jotka liittyvät nauriiseen.
- Hankkeen työntekijältä edellytettiin markkinointi- ja myyntiosaamista, tehtävänä oli opastaa uutta tuottajaverkostoa tuotteiden markkinointiin.

2) Nauriin tuottajaverkoston yhteistyö

- Viljelijöiden yhteistyö ja sitoutuminen hankkeeseen oli edellytys yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteistyötä hiotaan hankkeen aikana; keskustellaan, kartoitetaan, puidaan ja pureksellaan yhteisiä tarpeita, kun ensitavoitteena puoli miljoonaa kiloa naurista pellostä kauppaan.
- Hankkeessa mukana olevat viljelijät osallistuvat yhteisiin työpajoihin, joissa saadaan uusinta tietoa nauriin tuotantoon liittyvistä asioista – siemenhankinnasta kuluttajan lautaselle.
- Viljelijät arvioivat ja suunnittelevat yhdessä miten toimintaa organisoidaan, miten koneyhteistyötä tai yhteisiä hankintoja voidaan toteuttaa viljelyaikataulun huomioiden kannattavalla tavalla.

3) Työpajat - Nauriin viljelytekniikkaan perehtyminen ja yhteistyön syventäminen

Tuottajaverkosto osallistui asiantuntijoiden työpajoihin. Koulutusten aiheet sovittiin viljelijöiden tarpeen huomioiden. Työpajat edistivät osaltaan yhteistyötä. Suunnitellut työpajat toteutuivat seuraavasti:

Kasvinsuojelu, lannoitus

- Työpaja, asiantuntija Ilkka Mustonen, Yara Suomi 12.5.2016
- Kasvinsuojelukoulutus, ProAgria Lappi

Nauriin viljelytekniikka, koneet ja laitteet

- Tiedonhankinta hankkeen tutustumismatkoilla
- Tiedonhankinta juuresviljelyyn erikoistuneilta tuottajilta
- Tuottajaverkoston yhteispalaverit

Sadonkorjuu, käsittely ja varastointi

- Työpaja, asiantuntija vihannesjalostaja Lyytinen

Nauriin markkinat, sopimusjuridiikka

- Työpaja, asiantuntijat vihannesalan yrittäjät Jyrki Kotasoff, Sakari Yliniemi

Tuottajaverkoston yhteistyö, hankinta-, markkinointi- ja koneurakointi

- Hankkeeseen osallistuvien tuottajien yhteispalaverit

4) Tiedonhankinta opintomatkoilla

Helsinki, HL-vihannestukku

Tutustumismatka 18.-20.2.2016 (3 henkeä). Vierailu HL-vihannestukussa, tutustuminen vihannestukun toimintaan, jakeluun ja nauriin markkinoihin. Vierailun aikana alustettiin mahdollista myyntikeskustelua. Tutustumismatkaan osallistuivat kunnan edustaja, tuottajaverkoston edustaja ja hankkeen työntekijä.

Ranska, nauriin viljelytekniikkaan, koneisiin ja laitteisiin tutustuminen

Matka 29.2.- 4.3.2016 (3 henkeä). Ranska on maailman edistynein maa nauriin tuotannossa, maassa viljellään yli sataa erilaista naurislajiketta. Matkan kohteena oli kansainvälinen maatalousnäyttely sekä tilavierailut vihannesosuuskunnassa. Kohteissa hankittiin tietoa nauriin viljelyssä käytettävistä koneista ja koneiden hankinnasta. Matkalta saatiin tietoa myös nauriin eri käyttömuodoista Ranskassa. ”Lapin omena” voi olla tulevaisuudessa Ranskaan myytävä harvinainen arktinen sesonkituote. Opintomatkaan osallistuivat hankkeen työntekijä ja kaksi tuottajaverkoston edustajaa.

*Pariisin kansainvälinen maatalousnäyttely: <https://en.salon-agriculture.com/>

Pohjois-Norja, pohjoisen nauriin siementuotanto

Matka 21.-23.4.2016 (3 henkeä). Matka tehtiin henkilöautolla. Sodankylässä viljellyn nauriin siemen on hankittu viime vuosina pääasiassa Pohjois-Norjasta Senjan maatalousoppilaitokselta. Siemenen saatavuudesta ei ole tällä hetkellä varmuutta aiemman välittäjän lopetettua toiminnan. Matkan kohteena oli vierailu maatalousoppilaitoksella, jossa myyntisiementä tuotetaan. Koululla tutustuttiin nauriin siementuotantoon, neuvoteltiin mahdollisista siemenostoista ja pyrittiin avaamaan siemenkaupan suhteet uudelleen. Siemenhankinnan matkaan osallistuvat tuottajaverkoston edustaja, hankkeen työntekijä ja ristikukkaisten juuresten siementuotannon asiantuntija.

4.2.2. Aikataulu

Hankkeen toteutusaika oli 9.2. - 31.12.2016. Hankkeen toteutus oli suunniteltu siten, että viljelijät rakentavat, suunnittelevat ja testaavat yhteistyötä yhden kasvukauden ajan. Hankkeen toteutus painottui kevättalven ja kevään ajalle hyvissä ajoin ennen kylvöä.

Helmi	Hankkeen käynnistäminen. Yhteistyön tarkentaminen ja sopiminen. Vierailut vihannestukuissa, markkinatilanteen kartoitus.
Maalis	Opintomatka Ranskaan. Tuottajaverkoston työpajat ja aikataulu. Siemenhankinnan varmistaminen.
Huhti	Työpajat, yhteistyön rakentaminen. Koneyhteistyön suunnittelu.
Touko	Työpajat, yhteistyön rakentaminen. Opintomatka Pohjois-Norjaan.
Kesä	Kylvötyöt. Kasvinsuojelu ja lannoitus.
Heinä	Sadon tarkkailu. Kasvinsuojelu.
Elo	Sadon tarkkailu. Varastoinnin ja kuljetusten suunnittelu.
Syys	Sadonkorjuu ja varastointi.
Loka	Sadon markkinointi, vihannestukut ja jakeluketjut.
Marras	Sadon markkinointi, vihannestukut ja jakeluketjut.
Joulu	Hankkeen loppuarviointi ja sopiminen jatkotoimenpiteistä.

4.2.3. Resurssit

Nauriin tuottajaverkoston yhteistyöhankkeen ydin on **viljelijöiden yhteistyöverkosto**, jolla on yhteinen tavoite tiivistää yhteistyötä, oppia nauriin viljelytekniikkaa ja suunnitella yhdessä nauriin viljelyn organisointia yhteiseksi eduksi. Hankkeeseen osallistui kahdeksan tuottajaa.

4.2.4. Toteutuksen organisaatio

Sodankylän kunnan kehittämisspalvelut hallinnoi hanketta ja vastasi hankkeen toteutumisesta sekä kirjanpidosta. Kunnalla oli sopimus kirjanpidon ja laskutusten hoitamisesta Taitoa Oy:n kanssa (31.12.2016 saakka, jonka jälkeen uusi sopimus Monetra Oy). Kunnan kehittämisjohtaja osallistui aktiivisesti hankkeen toimenpiteisiin ja käytännön toteutuksesta vastasi hankkeen projektipäällikkö.

4.2.5. Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kustannusarvio oli 27.991,00 euroa, kustannuksia toteutui 23.301,12 euroa. Hankkeelle oli myönnetty Leader –toimintaryhmän tukea 80 % ja 20 % tulee olla yksityisrahoitusta.

HANKKEEN TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET	Yhteensä euroa
Palkat (sis. palkan sivukulut ja lomarahat)	9 021,39
Palkkiot	0,00
Vuokrat	0,00
Ostopalvelut	4 415,47
Asiantuntijapalvelut (koulutuspäivät, työpajat)	
Matkakulut	8 511,05
Hankkeen työntekijän matkakulut työtehtävissä Tiedonhankinta- ja tutustumismatkat	
Muut välittömät kulut	0,00
Laskennalliset yleiskulut (Flat rate 15 %)	1 353,21
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	23 301,12

HANKKEEN RAHOITUS

Hankkeen kokonaiskustannus ja rahoitus		23 301,12
Julkinen tuki 80 %, josta	0,8	18 640,90
- EU-tuki osuus 80 %		14 912,72
- Kuntien osuus 20 %		3 728,18
Yksityinen rahoitusosuus 20 %	0,2	4 660,22

Yksityinen rahoitusosuus, toteutuu:

4 660,22 euroa yhteensä

8 viljelijää

582,53 euroa / viljelijä

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER

Pohjoisin Lappi

4.2.6. Raportointi ja seuranta

Hankkeen tuloksia seurataan määrällisten ja laadullisten indikaattorien avulla. Tulosten toteutumista arvioidaan hankkeen aikana palautekyselyiden ja -keskustelun avulla.

4.2.7. Toteutusoletukset ja riskit

Hankkeen suurin riski oli viljelijöiden sitoutuminen yhteistyöhön ja sen kehittämiseen, aikaresurssit jokaisen omien töiden ohella. Uuden kasvin viljelyn aloittaminen on riski. Väärin ajoitettu kylvä, kasvin-suojelun epäonnistuminen tai kasvukauden säätila voi viedä koko sadon.

Nauriin tuottajien joukossa oli uusia viljelijöitä, jotka perustivat ensi kertaa nauriin viljelyyn tarkoitettua peltomaata. Kasvukauden sateiset sääolot aiheuttivat turvepitoisten peltojen vettymisen ja taimiston tuhoutumisen. Suotuisana kasvukautena turvepitoiset maat voivat tuottaa hyvän sadon, mutta hankkeen kannalta sadon menetys oli harmi.

Nauriin menekin väheneminen markkinoilla ja hinnanmuodostus ovat myös riskitekijöitä. Tuottajaverkoston yhteistyön rakentuminen vähentää taloudellisia riskejä. Koneeringit mahdollistavat pienenkin tuotantoalan viljelyn, yhteisillä konehankinnoilla vähennetään investointeihin liittyviä riskejä.

Nauriin viljelyn aloittamisen riskejä minimoidaan kokeilemalla viljelyä alussa kohtuullisella tuotantoalalla. Hyvin onnistunut sato kannustaa jatkamaan, toisaalta sadon epäonnistuessa pienestä kokeilualasta ei tule liiaksi tappiota.

4.3. YHTEISTYÖKUMPPANIT

Hankkeeseen osallistuvat viljelijät allekirjoittivat aiesopimuksen hankkeeseen sitoutumisen vakuudeksi. Hankkeen yksityisrahoitusosuus on 20 % kokonaiskustannuksesta, joka jaettiin osallistuvien viljelijöiden kesken joko tasan yhteisesti sovittuna. Kustannussyistä opintomatkoille osallistui rajallinen määrä henkilöitä, verkosto sopi keskuudestaan osallistuvat henkilöt ja tutustumiskohteista saatu tieto jaettiin kaikille.

Hankkeen sidosryhmä-yhteistyökumppaneita olivat maatalousalan yritykset (kasvinsuojelu, lannoitteet, koneet), vihannestuket (vihannesten tukkumarkkinat), ProAgria Lappi (menetelmät, kannattavuuslaskelmat) ja Luonnonvarakeskus (tutkimustieto, kehittämishankkeet).

Hankkeen aikana tehtiin hyvää yhteistyötä juureksia jalostavien yrittäjien kanssa, heiltä saatiin tietoa ja opastusta juuresten jatkokäsittelystä ja erilaisten tuotteiden menekistä.

4.4. TULOKSET JA VAIKUTUKSET

Hankkeen tuloksena tuottajaverkoston jäsenistä kuusi yrittäjää päättivät hankkeen aikana perustaa tuottajaosuuskunnan, joka jatkaisi nauriin viljelyn, jatkokäsittelyn ja markkinoinnin kehittämistä. Arkinen Aurinko Osk perustettiin lokakuussa 2016.

Hanke herätti kiinnostusta erikoisviljelyyn ja sen odotetaan edistävän tuottajaverkostojen rakentamista. Kunnat voivat olla aktiivisessa roolissa yhdessä maatalouden kehittäjäorganisaatioiden kanssa tukemassa alueellisen maataloustuotannon monipuolistumista ja lisäämistä.

5. ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

Hankkeeseen osallistuvien viljelijöiden päämäärä oli, että hankkeen aikana muodostuisi toimiva tuottaja-verkosto, joka jatkaa nauriin viljelyä hankkeen päättymisen jälkeen. Hankkeessa on mukana viljelijöitä, jotka pitävät tärkeänä, että alueelle syntyisi myös uutta vihannesten jalostustoimintaa.

Hanke onnistui melko hyvin, se parhaimmillaan toimii tuottajaverkoston mallina ja muillekin, rohkaisee kokeilemaan muiden vihannesten viljelyä pohjoisella seudulla, edistää lähituotteiden saatavuutta sekä alueelle kehittyvää jatkojalostusta.

Sodankylän kunnan käynnissä olevat toimet lähiruuan menekien edistämiseksi sekä logistiikan kehittämisessä tukevat tuottajien tavoitteita yhteistyön ja verkostoitumisen rakentamisessa, tuotannon lisäämiseksi ja monipuolistamiseksi. Käynnissä on yhteishanke Kittilän kunnan kanssa, ja samoja asioita pyritään edistämään koko Lapin alueella.

Hankkeen kokemusten ja tulosten perusteella pientuottajien verkostojen rakentamista ja yhteistyön kehittämistä tulisi tukea joustavalla tavalla. Yrittäjien voi olla vaikea sitoutua pitempikestoisiin koulutuksiin, heillä on usein pohjatietoa ja osaamista uudesta toiminnasta, jolloin kohdennetun tiedon saaminen edistää uuden toiminnan aloittamista. Sodankylän kunta on jatkossakin kiinnostunut toimimaan verkostojen rakentamista edistävissä hankkeissa.

6. ALLEKIRJOITTAJAT JA PÄIVÄYS

Sodankylässä 19.4.2017

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LEADER

Pohjoisin Lappi